

SZABADSÁG

POLITIKAI NAPILAP.

Elofizetési árak:
Helyben: Negyedévre 3 korona
Külföldre: Negyedévre 12 „
Évesre: Negyedévre 5 „
Félévesre 20 „

Felelős szerkesztő:
Rudnyánszky Gyula.

Kiadó laptulajdonos:
E s z l ó J ó z s e f.

Egyeszedik ára 4 fillér.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Debrecen, Csapó-u. 9. — Telefon 27

Végzetes helyzet.

— aug. 4.

A helyzet rendkívül válságos. Gróf Szapáry Lászlónak szavakkal eléggé el nem ítéhető eljárása szörnyű bajt hozott a kormányra. Az egész magyar közvélemény mélyen fel van háborodva és izgatottsággal várja a parlamenti bizottság működésének az eredményét. Általános a vélemény, hogy a kormányelnököknek teljesen el kell háritania magáról még csak az árnyékát is annak, mintha az ő kezdeményezéséből történtek volna a vesztegetések.

A képviselőház augusztus hó 10-ikéig elhalasztotta az üléseit, hogy ezen idő alatt a bizottság alaposan megvizsgálhassa az undorító ügyet. Nagyon helyes, hogy a parlamenti bizottság jegyzője felhívást intéz a nagy közönséghez, hogy az, aki valamit az ügyre vonatkozólag tud, jelentse be azt a bizottság elnökénél.

Bizony borzasztó politikai jellemtelenség kell ahhoz, hogy valaki országgyűlést képviselőket akar megvesztegetni. Gróf Szapáry László szégyenletesen megbűnhődött már a nemzet színe előtt, azonban társainak sem szabad büntetlenül maradni, bárkik legyenek is azok. Ezt kívánja a magyar nemzet és a magyar parlament becsülete és tekintélye!

A legközelebbi napok mindenestre nagyon izgalmasak lesznek.

A mi Héderváry grótot és a politikai helyzetet illeti, erről egy a kormány-körökkel közvetlenül érintkező forrás a következőket jelenti:

Gróf Khuen-Héderváry Károly miniszterelnök, habár ujabban az egész ellenzék mint egy ember egyesült ellene, nem hajlandó elhagyni a helyét és arra törekszik, hogy tovább folytassa az erős kéz politikáját. Az augusztus hó 10-ikén kezdődő ülésekben erélyesen szembe

akar szállani az ellenzékkel. Ujabb izgalmas ülésekre és zajos jelenetekre van tehát kilátás. Szóval a küzdelem a végső stádiumba lépett.

A miniszterelnöknek eltökélt szándéka, hogy rendet csinál, ha török-szakad (?)

Mi a magunk részéről ebben a hirdetésben nem bizunk.

Tudósítónk egyébaránt a következő érdekes sorokkal végzi jelentését:

A mostani szünet alatt el fog készülni a legközelebbi jövő programja, a melyet, ha lehetséges, a jelenlegi, ha pedig nem lehetséges, újból választandó képviselőház fog megvalósítani. A miniszterelnök ez idő alatt Ischlbe megy ő felségéhez kihallgatásza, amelyen a tendők meg fognak alapítani és kétségtelen, hogy az egybehívandó szabadelvűpárti értekezlet ezeket a megállapításokat el is fogja fogadni. E megállapodások között helyet fog foglalni az 1867-iki törvényekben biztosított nemzeti jogok teljes érvényesítése és a hadseregnek magyar nemzeti szellemben való fejlődése, természetesen úgy, a mint az a hadsereg szervezetének jelenlegi állapota mellett a harc képessége veszélyeztetése nélkül lehetséges és szóba fog kerülni egyebek között az is, hogy egyik közös miniszterium, a közös pénzügyminiszterium és a bosnyák-hercegovinai tartomány-kormány székhelye Budapestre helyeztessék át.

Ezek volnának a tudósítás szerint azok a vívmányok, amelyekkel jelenleg a kormányelnök orvosolni óhajtja a helyzetet! Kérdés azonban, hogy elegendők lesznek-e? Bizony aligha! *A nemzeti kívánások teljesítése nélkül a helyzetet nem lehet legalább gyökeresen és helyesen orvosolni!*

Mindenesetre a miniszterelnök gondolkodni fog még a tervein és teendő lépéseit bizonyára alkalmazni fogja a parlamenti bizottság működésének az eredményéhez, továbbá számolni fog az időközben felmerülő jelenségekkel, mindennek előtt pedig azzal, hogy az erőszak talán mégsem hozhat jó gyümölcsöt. pláne ha azt azok ellen a kívánások ellen alkalmazzuk, amikért az egész nemzet lelkesedik és amiknek teljesülését mind a szabadelvű, mind pedig a függetlenségi párti egyformán, szívből kívánja és csak az érvényesítés módjára és mikéntjére van közöttük még ez idő szerinti, eltérés!

lésének az eredményéhez, továbbá számolni fog az időközben felmerülő jelenségekkel, mindennek előtt pedig azzal, hogy az erőszak talán mégsem hozhat jó gyümölcsöt. pláne ha azt azok ellen a kívánások ellen alkalmazzuk, amikért az egész nemzet lelkesedik és amiknek teljesülését mind a szabadelvű, mind pedig a függetlenségi párti egyformán, szívből kívánja és csak az érvényesítés módjára és mikéntjére van közöttük még ez idő szerinti, eltérés!

Szegény ember igaza.

Irta új. Rácz Lajos.

Azokat a törvényeket, amiket 1898-ban és 1899-ben a mezőgazdasági munkás viszonyok jogi rendezésére hoztak (1898: II, 1899: XLI., XLII., 1900: XXVIII. 1900: XXXIX. stb.) nagyon találóan nevezték el a „szegény ember igazának.” Azelőtt e viszonyok, egy régi fogyatékos törvény dacára annyira bizonytalanok voltak, hogy az erősebb fél önzése, lelkiismeretlensége és rosszakaratú üzemei ellen írott malaszt volt minden védelem. Hogy hová vezetett volna, mily veszedelmekbe sodorta az országot a régi helyzet, bizonyosága lehet az 1897-es véres aratás. Tisztelet illeti azt a férfit, aki idejekorán fel tudta tartani a lavinát, aki néhány év alatt többet tett a magyar mezőgazdaságért, mint összes elődei, holott alhatott volna olyan kényelemmel is a bársonyszékben, a hová nem hallatszik fel a szegény, igazát kereső emberek sóhajtozása...

Nem is a gáncsolás mondatja ve-lünk a következőket. De az őszinte bírálat csak használhat a közjóknak.

Van a törvényeknek egy nagy bajuk. Imár ötödik éve alkalmazzák, áldásos hatásai szemmel láthatók, de elég időnk volt hibáinkat is mérlegelni, hogy javításukra gondolhassunk. Ez a nagy hiba, szerintem az egész rendezés összes hibái közt a legnagyobb: a hatóságok nagy különfélesége.

Közvetlenül volt alkalmam ez ügyet tanulmányozni, hozhatok rá eklatáns példát a legutóbbi cséplési munkákból.

Balkányi Antal

fényképészeti műterme . . .
PIAC-U. 81.

o o o Specialista o o o
gyermek felvételekben

Megesik például, hogy a cséplőgépnek, mert régi, rozoga szerzám, cséplésközben eltörik a tengelye. Küigazításában eltelik másfél nap, két nap. A munkásokat a gazda fogadta fel, olyk munkás pedig segédmunkást fogadott maga mellé. Most már az említett másfél napi bér vitássá lesz. A gazda nem akarja fizetni a munkást, mert ő nem oka annak, hogy az alatt nem dolgozhattak, a munkás pedig nem tizetheti e miatt a segédmunkást. Világos, hogy a baj oka a cséplőgép, mert szerződés ellenére ócska, használhatatlan gépet vitt ki. A gazdának tehát rajta kell keresni a vitás napszámokat, hogy tovább adhassa, ugyszintén a saját esetleges kárát, ha például a késelem neki üzleti kárt okozott. Látnivaló, hogy itt kifejlődik egy szoros, elválaszthatatlanul összefüggő láncolat, a segédmunkástól a gazdasági munkáson s a gazdálkodón keresztül a cséplőgép-vállalkozóig.

No, most már, ha keresni akarja ki nem fizetett napszámát a segédmunkás, akkor perelheti a munkást, aki őt megfogadta, a községi bíróságnál, így nálunk mennie kell a rendőrkapitányhoz. Ha a gazdasági munkás akarja napszámát megkapni ez ügyben peres uton, annak pedig megyékben a főszolgabíró, törv.-hatósági városban, így nálunk is a tanácsnak ezzel megbízott tagja veheti fel ügyét. (1898; II. 727.)

Végül, ha a gazda kívánja peres uton megkapni, amire igényt tart ez ügyben a cséplőgépestől, akkor panaszá-

val a kir. bíróságok elé kell mennie. (1899: XIII. 18 §.)

Világosan beszél ez a példa, szinte felesleges a kommentár. — Ez ügyeket mindenik fél igyekszik sietve lebonyolítani és, ha békés megegyezés nem sikerül, akkor így, amint előadtam, az egész láncolaton végig peressé lesz az ügy. Egyetlen ügy, bár három szerződést forgatott fel, de ha egyetlen pontját, a gazda és a cséplő közt megzavart viszonyt rendezzük, a másik kettő is, ha bevonjuk őket, magától rendbe jön.

Most azonban három hatóság előtt tárgyalnak, a munkás és a gazda épen séggel kettő-kettő előtt fog érdekelt fél gyanánt, mint al, illetve felperes szerepelni.

Azonkívül a segédmunkást is, a többieket is az ügy másik részei tárgyalására tanuk gyanánt behívhatják.

Az eredmény, hogy olyan időben, amikor a mezőgazdasági munkásnak az egész évre valót kell megkeresnie, a gazdának keze alatt pedig leginkább összetorlott a dolog, ugyszintén a cséplőgépnek is legfontosabb szezonja van, akkor kell menniök Ponciustól Pilátusig rendőrséghez, tanácshoz, járásbíróhoz.

Telik a drága, ilyenkor nagyon pénztérő idő, növekedik a kár és vele az általános elégedetlenség.

E gazdasági szempontokhoz vegyük az a hivatalos szempontot, hogy három, hatóságot terhelünk meg, mindeniknél külön előkezdet kihallgatással, tárgyalással, jegyzőkönyvi és rubrikatöltő írás munkákkal.

Ahelyett, hogy a lehetőségig egységessé tennék a reformokat, nem a széttagolásra, hanem az összevonásra törekedve. Olyan egységesek ez ügyek rendszerint, hogy ez összevonás által az egyszerűsítés nem csökkenhet, sőt növekszik.

Es akkor a szegény embernek nem kellene olyan göröngyös utakat megjárni annyi küszöb előtt álldogálni, míg elvont de őt megillető „igazához“ eljuthat.

A parlamenti vizsgálat.

Saját tudósítónk távirata.

Budapest, augusztus 3.

Miklós Ödön helyettes elnök tizenegykor nyitotta meg az ülést ma is a delegációs teremben. Az elnök jelenti, hogy Teleki Sándor gróf és Károlyi Mihály gróf sürgős kihallgatásra jelentkeztek.

Polonyi Géza abban a nézetben van, hogy a tanukihallgatások sorrendjét megváltoztatni nem lehet, Mára már több tanu van beidézve és a tanukat várakoztatni nem lehet.

Hosszabb vita fejlődött ki amelyben Nagy Ferenc, Miklós Ödön, Beöthy Akos és Szivák Imre vettek részt, elhatározták hogy ma első sorban Singer Arturt hallgattják ki, Azután Teleki Sándor gróft és Károlyi Mihályt csak később hallgattják ki.

Ezután Rudnay főkapitányak Dienes Márton üldöztetéséről szóló jelentését olvassák fel. Ebből kiderült, hogy a letartóztatást elrendelő intézkedésnek azonnal eleget tettek.

A kasznár esküvője.

Irta: Török István.

Kovács Márton Rebeka felöltöztette fiát, a kis uri fattyut. Ráadta a két bársony ruhát, az apjának az ajándékát. Jól illett neki a térdig érő kicsi nadrág, a fehér harisnya és a sárga cipellőcske. Egészen uri gyerek lett. Épen olyan szőke és meredező kék szemű, mint az apja, a kasznár.

A leányasszonynak, míg igazgatta a fehér gombos zekét, könnyei sűrűn folytak. Eneklő, bus hangon, siránkozva mondogatta:

— Elmegyünk hajnali csillagom az apád menyegzőjére.

Rebekát az anyja váltig piron-gatta:

— Má' mire való oda menni? Oda ne tolokodj, még utóbb a tartáspénzt is elfogja tőled.

Rebeka rá se hallgatott, csak panaszosan óbégatta:

— Gyere kis esibém, árván maradt rózsaszálam, én elhagyott magzatom.

Ő maga is cifrán felöltözködött. A szoknyája félrövid volt; uri módra csináltatta és úgy számított, hogy jövőre már a sarkig leeresztheti, mikor már végképen elkergethetetlen gazdaasszonya lesz a kaszárnak.

Most vége a jó módnak, a reménynek, az asszonyságos viseletnek. A kasznár házasodik, őt kikergette. — Lehet megint, aki volt: zsellérlegény szeretője, marokszedője.

Az uri viseletet, a gazdasszonyi állás: leszámítva, nem is zugalódott a hűtlenségben. Szívében egy szikra nem volt a bosszúból. Nagy szegyenérzettel, de békés megnyugvással viselte magát. Sirt jajgató szavával megtellett a szűk udvar a földes kicsi szoba, de meghalni, elereszteni a kedvesét, még gondolatban sem akarta.

Mosdatta, fésülte a fiát, a kis uri fattyut, napközben százszor is reá borult s nagy fenszóval kiabálta:

— Jaj, hogy neked nincs már apád, gondozó jó szüléd, én kidobott levendulám.

Kitaszította, elkergette őket az ur, százaz béres hatalmasa. Két évig tartotta szeretőjének az öreg bivalyos szépséges Rebekáját, megcsufította, elvette a becsületét, azután mikor megunta, kutyát illeto módon elűzte.

Most megházasodik. Ma tartja menyegzőjét egy fajtájabeli dámával és aligha gondol arra, hogy Kovács Márton Rebeka szíve mennyire sajog, fájladozik és milyen sirammal készül az is az ő esküvőjére.

Rebeka pedig öltözködött, készülődött. A tükör előtt fésülte zsiros fekete haját és hullatta keserves könyveit piros orcájára.

Mikor elkészült magával, kezén fogta gyereket, a kasznár kis fattyuját és elvezette az apja esküvőjére.

A major hosszában, amint végig ment nézték, vigyorogva kiabáltak utána a leányok:

— Megy a ténsasszony a kasznár lakodalmára!

Az utca fordulójánál találkozott Péterrel, a régi szeretőjével. — Elkerülni akarta, de ez is utána kiáltozott:

— Mehetsz, elmehetsz, myrtusos koszoruzót nézni, a te fejedre ugyse tesz fel soha.

Rebeka csak törölgette a könnyeit, hivogatta gyereket, aki el-el maradozott a kavics határokban...

Olyan korán ért a templomba, hogy még senki sem volt.

Nagy félénken az ajtóhoz sompolygott. Hűvös levegő és nehéz szag csapott feléje a szentegyházból.

A sekrestyés söpört és főtt porhulám játszadozott az ablakon beömlő nagy sugarakon.

Be akart menni imádkozni, de nem eresztették be. Tisztogatnak.

Rebeka nagy busan megállt az ajtóban és kisirt szemével nézegette a főleicmázott oltárt, a szép tartókban elhelyezett sok virágot, amelyeket az esküvőre helyeztek oda.

Fia nyavalygott, az is szerette volna látni a szent képeket, a csillogó gyertyatartókat. Főlemelte őt a leányasszony és a fülébe mondogatta:

— Nézd galambom, oda megy az apád letérdepelni.

Csak várakozott, tekintgetett s utóbb leült a templomot övező alacsony kőkerítésre.

Az augusztusi szép délutánban egészen elhagyatott volt a templom környéke. Sehol egy lélek, sehol egy emberi szózat. Főnt a szentegyház parkányán néhány fecske háboruskodott a fészükbe tolokodott verebekkel s a to-

Többek felszólalására Miklós Ödön elnök jelenti, hogy Rudnay főkapitány Bockelberg rendőrfelügyelőt bocsátotta a bizottság rendelkezésére, hogy Dienes üldöztetését illetőleg felvilágosításokat adjon.

Miklós Ödön elnök jelenti, hogy Ritter ismeretlen helyre távozott és az idéző ívet nem kézbesíthették. — Jelenti továbbá, hogy Sümegi, Darányi Béla Budai Zádor és neje átvették az idézéseket. Gróf Bánffy Miklós még ma megjelenik a bizottság előtt.

Bátkay László szerint Szapáry László gróf azt mondta, hogy hol tartózkodásáról Andrássy Gyula grófot fogja értesíteni.

Andrássy Gyula gróf előadja, hogy őt nem, de a test véérért, Tivzart értesítette Szapáry arról, hogy Sorok Ujfalun tartózkodik.

Elnök intézkedni fog, hogy Szapáryt táviratilag értesítsék az újabb idézésről.

Andrássy Gyula gróf: Telefonon is meglehet kérdezni, hogy Ujfalun van-e Szapáry.

Ezután a szombati tárgyalási napló hitelesítése következett. Fáy István vallomását hitelesítik.

Elnök ezután Olay Lajoshoz fordul és kérdezi, hogy van-e megjegyzése?

Olay: Van megjegyzése magára a bontásra nézve. A megtörtént tanítás alkalmával nem akarta adatait előterjeszteni, mert Eötvös Károlylyal arra a megállapodásra jutott, hogy nem áll Magyarország érdekében az, hogy ha a miniszterelnök helyéről önként távozik, ők a leleplezéseket teljesen megtegyék.

ronyóra nagy zakatolással verte a háromnegyed négyet. A kasznár kis fia hordta a homokot egy gombozólyukba, Rebeka pedig sirdogálva, szívében buslakodva, leste a nászmenetet.

Nemsokára sok kíváncsi népség verődött össze, robogtak a fényes hintók, jött a nászserég.

Rebeka megfogta a porontya kezét és vonszolta magával. A csoporton keresztül tülekedve, egészen lefelé ment, hogy lássa, nézhesse, hogyan néz ki az a másik, akinek szabad fehér koszoruban lépni az oltárhoz.

A másik szép volt suhogó selyemruhájában, nagy bokrétájával a kezében. És csudálatosképen az is sirt, törölgette szeméit.

Rebeka azon gondolkozott: miért sirhat? Bizonyosan megtudta az ő árvaságát, most ő rajta hullatja könyeit. Ezen aztán ő is megbékélt. Már nem irigy szemekkel nézte, majdnem hogy oda is ment hozzá kezét csókolni.

Részvétellel kísérte be a templomba, egészen az oltárig. Ott is kezében tartva kis árváját, mindegyre nézte a menyasszonyt.

Csak mikor a szertartás után újra felültek a kocsikba és látta, amint a kasznár a felesége mellé ült, akkor könybe lábadt megint a szeme és a porfellegekben tova tűnő hintókat átkozta, mint a melyek elvitték az ő jó módját és az asszonyoságos viseletét...

Most azonban úgy állapodott meg Eötvössel, hogy a történetek után nem szabad tekintettel lenni semmire és meg kell tenniük a leleplezéseket. Bejelenti tehát a következő tanukat: Olaszi Máta Lajost a közgazdasági Híradó-szerkesztőjét és Preimanit, gróf Szapáry Pál titkárját, a kik állítólag tudják, hogy a megvesztegetési célokra honnan jött a pénz, hogyan használtatott fel és hogyan tüntették el Dienes. Arra nézve, hogyan szerezték a pénzt, hogy történtek a vesztegetések, tanukul bejelenti Löwinger Sámuel, Marmorstein Ignácot, és még egyszer Deák Jenőt és Seress Lászlót. A szociállisták dolgára vonatkozólag Goldner Adolf, Groszman Miksa és Bokányi Dezső beidézését kéri.

Olay. Mielőtt szombati s mai vallomását hitelesítették volna.

Polonyi kijelenti, hogy Olay a saját állítása szerint tévesen mondta azt, hogy más képviselők megvesztegetéséről is tud. Ez csak kiesuszott, de nem kívánja azt fenntartani és mondottnak tekinteni.

Olay: Én is úgy értettem a dolgot, a hogy Polonyi mondja.

Singer Arthur pár perccel 11 óra előtt kocsin hajtattott a képviselőház elé. Vele jött ügyvédje, dr. Sós Béla. Singer megjelenésekor nagyon vidám volt s egyre nevetgélt. — Singer vallomását a parlamenti bizottság előtt felolvasta s kijelentette, hogy a kérdésekre nem hajlandó felelni. Többben a bizottságból kérdéseket intéztek hozzá, de Singer részükre megtagadta a választ ama kijelentéssel, hogy azok az ügyre nem lényegesek.

Eötvös Károly (a hallgatók sorából közbe kiáltott): Ki kell dobni!

Elnök figyelmezteti Eötvöst, hogy itt ilyen nyilatkozatot nem szabad tenni. Elnök ezután az ülést késő délutánra elhalasztotta.

A délutáni ülés.

A parlamenti bizottság ma esti ülésében elsőnek Bánffy Miklós grófot hallgatták ki.

Bánffy Miklós gróf kihallgatása során kijelenti, hogy ő Szapáry László grófnak régi barátja s mint ilyen a megvesztegetés kipattanásakor Szapáry grófot meg is látogatta, kit akkor a legnagyobb kétségbe esésben talált. Dienes Márton elutazását, ő Szapáry László gróf kérésére elősegítette ugyan, — az ellen azonban határozottan tiltakozik, hogy Dienes Márton elutazásában a kormány vagy bármely közegének is része lett volna. Kijelenti továbbá, hogy ő erre kész esküt is tenni.

Darányi Béla miniszteri tanácsos és Zádor műszaki tanácsos vallomásunkban kijelentik, hogy a Magyarország által említett vasuti beszélgetést ők nem folytatták, az egész vesztegetési ügyet csupán a lapokból olvasták s azután a fölött vitakoztak.

Zádor műszaki tanácsos kijelenti még, hogy neje beszámíthatatlan s hogy hosszabb ideig a Schwarzer féle hidegvizgyógyintézetben kezelés alatt is állott.

A Magyarországhoz intézett levele tehát egy histerikus nő agyának a szüleménye így komoly számításba nem jöhet.

Teleki Gyula gróf: becsület szavára jelenti ki sőt esetleg esküvel is kész megerősíteni, hogy ő Dienes Mártont soha sem látta, vele sohasem beszélt s így Seres valamint a lapoknak ezzel ellenkező hírei valótlanak. Kijelenti továbbá, hogy a lapok ezen ok nélküli támadásai ellen birói uton fog magának elégtelt szerezni.

Szapáry Pál gróf bejelenti, hogy fivére jelenleg sorok-ujfalusi kastélyában tartózkodik. A bizottság kívánságára fivére megbízásából bemutatja Dienes Mártonnak fivéréhez intézett nyilatkozatát. A nyilatkozatban — melyet a bizottságban felolvasnak — Dienes Márton sikasztással vádolja Pap Zoltánt és Nessi Pált régebbi ügyekből kifolyólag.

Papp Zoltánt hallgatta ki azután a bizottság, ki kihallgatása során hevesen támadta meg Szapáry Pál grófot, hogy Dienes Márton aljas rágalmaikat, a bizottság elé hozta.

A miniszterelnök a bizottság előtt.

Az illetékes körökben már délelőtt híre járt, hogy a parlamenti bizottság mai ülésén este a miniszterelnök is meg fog jeleni kihallgatása végett.

A parlament valamennyi pártja természetesen rendkívül érdeklődéssel várta gróf Khuen-Héderváry vallomását és nyilatkozatát az oly annyira hirhedtté és elélesedetté vált ügyben, melyben az ellenzék a miniszternek tényleges szereplését is nem kevésbé reá erőszakolni kívánta.

S bár a ház folyosóján némelyek mindig jól értesültek (!?) a déli órákban azt híresztelték, hogy a miniszterelnök alig lesz ma is abban a helyzetben, hogy kihallgatásra jelentkezzék, a parlamenti bizottságban ma este kilenc órakor Héderváry miniszterelnök kihallgatása tényleg megtörtént. A kihallgatás mintegy másfél óráig tartott, s azon a kormányelnök rendkívül nagyhatású határozott s valósággal szenzációs kijelentéseket tett, melyek természetesen pártját rendkívül fellelkesítették míg az ellenzék a vallomások hatása alatt leverten távozott el az ülésből.

A miniszterelnök vallomása.

Gróf Khuen-Héderváry kinek vallomása esti 9 órakor kezdődött s mintegy másfél óráig tartott ki, kijelenti, hogy gróf Szapáry László neki ismételt különböző terveket adott elő, hogy lehetne az obstrukciót leszerelni. — De ő gróf Szapáry László fantastikus terveit soha komolyan nem vette. — A megvesztegetésről csak a par-

lamentben és a lapokból értesült, és gróf Szapáry Lászlónak a szociálistákkal való ismert terveiről is. Szólt ugyan gróf Szapáry neki erről mire ő kijelentette a grófnak, hogy ezekbe bele nem avatkozhatik. — Midőn Szapáry gróf a szociálistákkal való tárgyalásról ismét szólt neki, ő kijelentette, hogy az összes állampolgárok ohajaival egyenként nem foglalkozhat, ha panaszuk van memorandumban foglalva nyújtják be azt a kormányhatalomnak.

Kijelentette a miniszterelnök továbbá még a leghatározottabban, hogy nem igaz az, mintha ő a vesztegetési ügyben Dienes Mártonnak, Singer Arthurral vagy bárkimmással is érintkezett volna.

A mi a neki sokszor felhánytorgatott s állítólagos horvátországi erőszakosságát illeti, kijelenti a miniszterelnök, hogy Horvátországban való működése és rövid miniszterelnöksége alatt csak szilárdan, tántoríthatatlanul törvény alapján állott.

Ha ő — mondja a miniszterelnök — Horvátországban törvényellenesen járt volna el, ezt az ő horvát ellenségei most Magyarországon kihasználták volna mindenesetre ellene.

Ezzel véget ért a miniszterelnök nagyhatású vallomása, mely a bizottságban és hallgatóságban rendkívül kedvező összbenyomást keltett.

Az ellenzéket a miniszterelnök vallomása szemmel láthatólag leverte, ellenben pártja lelkesen megéljenzte.

Gróf Khuen-Héderváry miniszterelnök fél 10 órakor este hagyta el a termet.

Ezzel a mai nap parlamenti bizottsági tárgyalása véget is ért.

Debrecen gazdasági élete

a XVII. század végén.

Irta Zoltai Lajos.

(Folytatás.) 3.

IV. Kereskedelem.

A kereskedelem nem kevésbé élénk és virágzó. Mióta Várad török kezére jutott és hosszú időre elveszítette ősi kulturális és közgazdasági jelentőségét. — Debrecen földrajzi fekvésénél és a politikai, társadalmi viszonyok alakulásánál fogva ebben az országgrészben egyedül élvezte mindazt az előnyt, amely Erdély és Felső Magyarország Nyugot és Kelet kereskedelmének, közvetítésével, áruinak kicserélésével járt. A kalmár szellem századok alatt 1) kifejlődött a debrecenieknél s ők ügyesen is tudtak élni a

1. Milyen régi a debreceni kereskedelem — erre nézve felhozhatjuk, hogy már 1299-ben az Aba nemzetségéből származó Csobánka unokája László, fényes nappal megtámadván a debreceni kereskedő polgárokat, 200 márkát érő árujokat rabolta el. Kétszáz márká sok pénz abban az időben, midőn Dózsa nádor Zám helységét, kegyuri jogával, vámjával együtt száz márkáért megvásárolhatta. — Komáromi id. m.

kereskedelemnek kedvező fordulatokkal. Kassának és a felvidéknek a XVII. század első felében egyik legnagyobb kereskedő embere nemes Almácssy István főbíró Debrecenből vette származását. 2) Valamint a magyar faj kereskedelmére teremtésének ez a kitűnő típusa, — úgy a debreceni nagy kalmárok is üzleti összeköttetésben állottak a külföldi kereskedő házakkal. Azon kívül, hogy Kassa, Eperjes, Bártfa, Lőcse, Buda, Szeged, Arad, Temesvár, Kolozsvár, és Brassó vásárai sűrűn látták a Debrecen város népét: a császári székvárosban Bécsben és a lengyel Krakauban is megfordultak a debreceni kalmárok. 3) Egykoru német író is amellet tanuskodik, hogy a város Törökországba, Erdélybe, Ausztriába, Lengyelországba viszi termékeit; állatait pedig Németországba és Velenecébe. 4) A város kereskedelmének és ebből gyűjtött vagyonosságának híre lengyel és tatár hadakat gazdag zsákmánnyal kecsegteti. Carafa is a roppant sarcot, amely által koldussá tette a várost, messze elágazó kereskedelmére hivatkozva indokolta meg a szertelen execution esodalkozó bécsi udvar előtt.

E korszakban, midőn a munkafelosztás élne még alig vagy igen kevésbé érvényesült a kereskedelem terén, a legkülönbözőbb, a legváltozatosabb áruk halmozódnak össze tarka vegyületben egy-egy nagy kereskedő boltjában és raktárában 5) ahogy ezt az imént említett Almácssy István vásárlásai és üzleti könyvei igazolják. Így volt ez a régi debreceni nagy kereskedőknel. Szép Péternél, Tamás deáknaál, Mező Mihálynál, Veres Máténaál, Fehér Péternaál 6) Így lehetett a következő XVII. század elején élt Törösi Mihálynál, Vida Miklósnál, Dombai Istvánnál, id. Vigkedvő Mihálynál, valamint mindazon kereskedő rendeknél, akiket tiszteletes Köleséri Sámuel tudós prédikátorunk, egyik magyar műve előbeszédében felsorol, mint könyvének pátronusait. Névszerint: Ókrös Miklós, Szabó Kelemen, Bernáth János (Jenei) Baranyi György (váradi), Dobozi István (a kuruc szabadságharc nagy diplomataja, kinek jelszava volt „ideje előtt elmenni nem jó, későn indulni hasztalan“ 7)

Kis Dániel, Vigkedvő Mihály, (ifjabb) Mező Mihály, Várady István, Papp Miklós, György Ferenc, Komáromi György, (az ifjabb, — aki később Rákóczi Ferenc idejében főbíró és biharvármegyei alispán, s akinek fontos szerepe jutott a szatmári békekötés előkészítésében;) Szathmári György, Jenei Takács István, Fogarasi János és Domján János.

Ilyen tősgyökeres kalvinista magyar kereskedők az imént megnevezettek közül és ezekkel egy időben a következők is: Bánki István, váradi Baranyi Mihály, aki 1690 körül főbíró és biharvármegyei alispánna lett, Barca Pál, Bika István, Burján Mihály, Balyik János Borbély Gergely, Czeglédi Péter, Csehi János, Czégény Mihály Cselödy Lukács, Dobozi Benedek, Dobrai István, Domján István, Egri Demeter, Ecséri István, Faragó István, Fodor János, Galgóczi István, Gyár-

2. Kerekes György tanulmányja, Magy. gazdaságtörténelmi szemle 1902 évf. 4-8 füzet.

3. Söt Szücs István szerint nagy Szuleimán szultán kegyelméből ingyen szállást és ellátást kínáló ház állott Stambulban rendelkezésükre az ott járó debreceni kalmáraknak.

4. Zeiler Martini. Beschreibung des Königreichs Ungarn Ulm 1660.

5. Kerekes Gy. idézett munkája. Uo

6) Zoltai Vidékiek beköltözése Debrecenbe 1564—1640 között 7-8 II

7) Századok 1898 évf 548 I

fás István, Gyarmati János, Gyulai Miklós, Harsány István, Király György, Kollát István, Kondorosi János, Mike Pál, Munkácsi István (többször főbíró), Oláh György, Oláh István, Oláh Ferenc, Papp Márton, Pataki Pál (főbíró) Székely János Széles János, Béles István mindaketteen egy időben a város legnagyobb adófizetői évi 500—600 frt. pénzbeli adóval; Szentcsér István, Szaniszlai János deák, Vigh Mihály, Vértesi György stb. Ezek a debreceni polgárok, akiknek kereskedői foglalkozását egy 1670. évbéli harmincad könyvből ismerjük meg, közvelítették a török uralom végén Debrecen és vidékének nyers terményeit és versenyképes ipartermékeit távoli országrészek áruát a magyar alfölddel.

Legfontosabb kiveteli cikkek: — szarvasmarha, bőr, só, méz, viasz, bor, gyapju, szüdaróc, salétrom, lőpor fegyverek, hintók, szappan, kása, szalonna, ruhaneműek és agyagáruk. A behozatal főképen posztó és len szövetekre, ruhadíszítő cikkekre, szőrmeféllekre, vasneműekre, gyarmatárukra irányult.

Az évenként hétszer tartatni szokott szabad sokadalmak (1647 évi tanácsi határozat) közel és messzefekvő helyekről temérdek árus és vevő népet vonzott ide. Ez országos vásárok januárban Remete Antalkor, februárban hushagyó keddi hetében, áprilisban Sz. Györgykor júniusban László napján, augusztusban Nagy boldogasszonykor, októberben Dienes napján és novemberben András napján zajlottak le. Heti vásárok kedden tartottak.

A városban öszpontosuló nagy áru forgalom következtében az erdélyi fejedelmi kamarának az egyik legjövedelmezőbb harmincadja a debreceni. Baresai Akos Várad eleste után a Tisza család ősté Tisza Istvánt, a váradi Aranyos bástya vitézkapitányát, annak előtte Rákóczi György stanybuli kapitányát először a debreceni harmincadossággal jutalmazta. 8.)

Es mindenek felett mintegy példadással az utókornak, magyar volt Debrecen kereskedelme; magyar nyelvűben, nevében, szellemében, minden ízében Annyira magyar, hogy a nagy nehezen beférkőzött néhány görög kereskedőnek is magyar nyelvet adott az erős nemzeti érzés. A görögök királyát származási helyéről Jenei Istvánnak, más görögöt foglalkozásáról Foszláncsináló Miklósnak, ismét másikat nemzetiségéről Görög Demeternek nevezett a nép és magisztratus.

(Vége.)

KÖZIGAZGATÁS.

* Tanács ülés. A városi tanács ma 9 órakor Kovács József polgármester elnöklété alatt rendkívüli tanács ülést tart. Az ülésen folyó ügyeket fognak elintézni, azon felül — ha az előadó az idő rövidsége miatt mára betérjesheti — az iskolák építése tárgyában a vállalkozókkal megkötött szerződések is jóváhagyásra kerülnek a mai ülésben. Ha e szerződések ma előterjeszthetők nem volnának, úgy azokat — az építkezések sürgőssége miatt — már a legközelebbi tanács ülés jóvá fogja hagyni.

× Községi iskolák szervezése. Érdekes rendelkezést tett dr. Wlassics Gyula közoktatásügyi m. kir. miniszter július hó 24-ikán a város közigazgatási bizott-

8.) Turul 1895. évf. 62. 1.

ságához. Azt mondja a miniszter, hivatkozott 23515 számú rendeletében, miszerint arról értesült kir. tanfelügyelője jelentéséből, hogy Debrecenben is még 1168 miadennapos iskolázásra kötelezett gyermek nem jár iskolába, iskola és tanító hiányában. Ezen adatokra hivatkozva a miniszter ezt türelmetlen állapotnak mondja s mivel a meglévő — vagyis eddigi csupán felekezeti népiskolák — a tanügyet a törvény rendelkezései szerint el nem látják, elrendeli: hogy a város e hiány multhatatlan pótlására fokozatosan, de záros határidő alatt megfelelő *községi elemi iskolákat* állítson fel s azokat kellő számú tanítókkal is lássa el. A miniszter, mint ezen rendelkezést az 1876. évi VI. t. cz. 30. §-a értelmében ellenőrzésre hivatott közjognak — a közigazgatási bizottságnak — adta ki, mely viszont a város tanácsához tette át a feletti tanácskozás és végrehajtása céljából. A miniszter külföldben az intézkedésekről záros határ idő alatt a közigazgatási bizottságtól nemcsak jelentést kíván, de sőt azt is meghagyta, hogy a kívánt iskolák mielőbbi megnyitására a szükséges intézkedéseket haladéktalanul tésse meg. Ugy látszik tehát, hogy akarva nem akarva, de városunkban nemsokára községi népiskolák is lesznek már, mik nem hogy hátrányára válnának a népoktatásnak, de sőt minden nagy városban jó és célszerűeknek bizonyultak be paedagogiai és didaktikai tanítási szempontból egyaránt.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Az árvaügyi bizottság ülése. Az ev. ref. egyház árvaügyi bizottsága tegnap délután 5 órakor az egyház tanácstermében ülést tartott, melyen Dicsőffy lelkész elnökölt. Az ülésen elhatározták, hogy ezután azokat az árvákat, kiket az egyház ruház fel, minden vasárnap elviszi a nagytemplomba, hogy az istentiszteleteken részt vegyenek. Nehány apró ügy letárgyalása után az ülés véget ért.

IRODALOM.

(.) **Jézus és a Szentlélek csodatételei** címen egy kis füzet jelent meg Debrecenben Széki Akostól — a Szabadság munkatársától. — A könyvecskében annak címe után itélve ama csodáknak egyszerű felsorolását véljük feltalálni, melyet már a bibliából ismerünk. A kis munka kezdősoraiban azonban már meglep bennünket a szerző finom, vallásos érzületre valló nemes és szép törekvése, amelylyel korunk felvilágosodott nézeteivel szemben, természettudományi alapon, elfogadhatóknak igyekszik feltüntetni oly dolgokat, melyek a természet és a józan ész törvényeivel ellenkezni látszanak. A szentírásban felsorolt csodatörténeteket természettudományos alapon megmagyarázni annyi, mint összeegyeztetni a vallást a természettudománnyal, mely két fogalom — sajnos — egymástól mindig messzebb és messzebbre távolodik. A szerző álláspontját nem választhatta volna

meg helyesebben. Korunk materiális gondolkodását úgy véli ellensúlyozhatni, ha érveléseit a természet törvényeire alapítja és reámutat ama jelenségekre, melyekkel napjainkban is mind többször találkozunk s melyeket a tudomány „telepathia” néven ismer. Ennek, valamint a hypnotizmus csodáinak megfejtése, megmagyarázása még mindig sok kívánni valót hagy, melyekkel a tudomány adása az emberiségnek. Amit tudunk is ezekről a szemünk előtt lefolyó rejtélyes dolgokról, jobbra csak feltevés, hypothezis, = ép oly hypothezis, mint a milyenre a tudomány mai álláspontja szerint a természetben egy része építve van.

Ez utóbbinak a törvényeit nem vonhatjuk kétségbe azért, mert az eredményekből látjuk, hogy a feltevés helyes az előbbi pedig azért nem tagadhatjuk, mert az események ugyancsak szemünk előtt történnek. — Szerző szerint még jön majd az az idő is, amikor a bibliából ismert csodáknak is meg tudja adni az ember a helyes, a természetes magyarázatát és nem kell konokul tagadni s jámbor mesének, legendának tartani, oly dolgokat, melyeket ma még nem értünk. A művecske mindamellett eltér ama beteges iránytól, melyet a hasonfajta művek követnek, melyek Krisztus csodatevő hatalmát csak emberi képességnek minősítvén az ő istenségét ezzel mintegy tagadják, — ellenkezőleg, szilárd meggyőződésre igyekeznek emelni azt a hitet, hogy Krisztus, aki szellemének világosságával, lelkének isteni erejével a tudományt évezredekkel megelőzte, s aki ragyogó bölcsességével s az emberiség iránti mély szeretetével alapítója lett annak a vallásnak, amely szelid fényével elárasztotta a világot s melegségével megolvastotta a pogány erkölcsöket: nem volt közönséges ember, hanem istenember kinek példáját követni, akinek hasonlónak lenni igyekezni minden kereszténynek élethivatása s legszebb, legnemesebb célja. Ugyanezért minden keresztény felekezeti különbség nélkül — haszonnal olvashatja. A kis művet alapos készültség mély gondolkodás s a tárgy iránti szeretet jellemzi. — Ár 70 fillér. Kapható lapunk kiadóhivatalában.

M. J.

H I R E K.

Napló.

Iparmuseum nyitva minden vasárnap és ünnepe napon d. e. 9—12-ig.

Nőegyleti szöv. ipar tanműhely nyitva — vasárnap kivételével — mindennap délelőtt 7—12-ig és délután 2—6-ig.

Augusztus 4. Gyapju, toll, gabonavásár.

Augusztus 5. Városi közigazgatási bizottság ülése délután 3 óra.

Augusztus 5. Országos vásár

Augusztus 6. Városi számonkérőszék ülése délután 3 órakor.

Augusztus 6. Országos vásár.

Augusztus 7. Országos vásár.

Augusztus 8. Országos vásár.

Augusztus 9. Kirakodó és lóvásár.

* **A debreceni határozat.** Napról-napra mindnagyobb tért hódít a debreceni szabadelvű párt hazafias határozata az ország szabadelvű pártjainál. Csak nem rég csatlakozott a debreceni határozathoz a *Székykereszturi* szabadelvű párt

hazafias lelkesedéssel, utána még most vasárnap — augusztus hó 2-án — a *szegedi* szabadelvűpárt tagjai határozták el, hogy a hadsereg megmagyarosításának nemes kiküzdésért ők is sikra szállnak. Szeged város közönsége tehát im harmadiknak állott be a nemzetiügy védelmére. Igazán csak hazafias öröm töltheti el lelkünket, midőn azt látjuk, hogy pártunk nagyszabású mozgalma mint hódítja meg napról-napra mindjobban a tért, a kimondott és általunk óhajtott nemzeti jogos törekvések számára.

* **Szabadságon.** A debreceni kir. törvényszék főügyésze, *Igyártó Sándor* tegnap kezdte meg hat heti szabadság-idejét.

* **A törvényszék gyásza.** Tegnap temették a közpórház halottas kamarájából *Sipos Ignácot*, kir. törvényszéki irodatisztet, ki a közpórházban halt el. — A temetésen — melyet kartársai rendeztek — a törvényszék hivatalnoki kara is megjelent és a ravatalra koszorút helyezett. Az elhunyt özvegyéről és árváiról is a hivatalnokok gondoskodnak.

* **Adomány a V. H. O. Sz. nek.** Egy debreceni magánzó, ki magát megnevezni nem kívánja, 50 koronát adott át Szávay Gyulának mint a vidéki hírlapírók orsz. szövetsége alelnökének, — a szövetség alapja javára. — Az összeget a helyi választmány elküldötte a szegedi központ pénztárának.

* **Békéltető bizottság ülése.** A debreceni ipartestület békéltető bizottsága tegnap délután 4 órakor *Tóth Kálmán* ipartestületi jegyző vezetése alatt ülést tartott, melyen egy a mesterek, mint a segédek megbizottai teljes számban megjelentek. Az ülésen a rendőrséget *Fittler Jenő* rendőrfogalmazó képviselte. A bizottság folyó ügyeket tárgyalta.

* **Veszett kutya garázdálkodása.** Sajnálatos balesetről veszünk ma hírt. — Ugyanis most *Vecsey Imre* főjegyző családjával együtt a nagyerdei 1-36 számú pavillonban nyaral, vele van 9 éves *Tibor* és a 15 éves *Imre* fia is. A fiuk kedvence kis kutyájukkal sokszor játszanak, vasárnap azonban a kis kutya mindkét fiút megmarta, egyiket a lábán, másikat a kezén. Mivel pedig a *Vecseyek* kutyáját — amint kiudódott — szombaton egy veszett eb marta össze; a két fiuvál atyjok haladéktalanul Budapestre ment, hogy ott a *Pestaur-téle* védőtő intézetbe a szükséges orvosi segélyben részesítse gyermekeit. Tekintettel, hogy a *Vecseyek* kutyája megmarása csak egy napos volt, a legnagyobb valószínűség szerint az ebdüh még nem is tört ki rajta s így veszély nem is következhetik be, elővigyázatból azonban és megnyugtatóból a felszállást okvetlenül meg kellett tenni. A veszett kutya a nagyerdei fürdő gépészé volt, a kutyát *Leidl Emil* törvényhatósági m. kir. állatorvos megvizsgálta s a bajt meg is állapította, ez a kutya a gépész nővérét és annak 15 hónapos leánykáját sértette meg, kik ma reggel szintén a fővárosba utaznak védőtő céljából. A hatóság az ebzárlatot azonnal elrendelte s azon kutyák, melyek a veszett ebbel érintkezettek, sürgősen már is kiirtattak s a gyepmestert utasította, hogy különösen a nagyerdőn fogja össze az ebeket; tehát a kintlakók érdekében is azt tanácsoljuk, hogy ha csak a leg-

kisebb aggály is van az ott tartott kutyák egészsége felől, azokat a gyepmesternek, mikor arra jár, önként és saját jóvoltukból is kiirtásra adják át.

* **A cipészkiállítás.** A fővárosi technológiai iparmúzeum állandó gépkiallításának a cipészipari gépei megérkeztek. A gépeket ma helyezik el a kiállítási pavillonban. A kiállításra már mindenfelől érkeznek a kiállítandó tárgyak, — melyek között eddig is nem egy-két remek munka van. A kiállítás hirdetései már készülnek s e hét végén szét is küldi azokat az előkészítő bizottság.

* **Tartalékosaink gyakorlaton.** Az augusztus a katonák, illetve a katonai gyakorlatok hónapja. E hónap folyamán be is rukkolnak minden fegyvernemből tartalékosaink és póttartalékosaink, hogy egy részt a városunk környékén megtartandó ezred, másrészt a Temesmegye Lippa város környékén tartandó s ugy nevezett királygyakorlaton tényleges részt vegyeren. E gyakorlatokhoz befognak vonulni augusztus hónap 21-én a 39 ik cs. és kir. gyalogezred és a 16 ik cs. és kir. huszárezred tartalékosai. A m. kir. 3 ik honvédeezredhez augusztus 9-én vonulnak be a tartalékosok, míg a póttartalékosok augusztus hónap 18-án. A m. kir. 2-ik honvédeezred ezred tartalékosai pedig e hónap 7-én vonulnak be. Lesz hát bőven emberszám a gyakorlatozásra, csak az idő is kedvezzen majd hozzá a szegény fiuknak. Érdekes megemlítenünk, hogy az ez idei sorozások határ ideje még máig sincs kitűzve.

* **A közbiztonság.** Jó lábon áll nagyon a közbiztonság. Egyik helybeli újságíró ma megjelent egyik kapitány ur hivatalában.

Hegyezi a ceruzáját, kéri mi hír: — Ppen semmi. A közbiztonság jó lábon áll.

— Ez szép, szól melázva az újságíró és ezenközben a felsőkabátját a hivatali ruhafogasra akarja akasztani.

— Megengedi, kapitány ur, hogy a kabátom itt hagyjam, amíg a rendőrséget bevizitelem?

— Meg — szól fel az írásából a kapitány — de nem állok jót érte!

— Vagy úgy? kapta magára a kolléga a még sokkal jobb karban levő „übi-jét”, semhogy a kapitányi hivatalban uralkodó közbiztonság esélyeinek kitegye.

* **A nagyvásár kezdete.** Országszerte híresek a debreceni nagy vásárok. Készül arra nemcsak a megye, de az egész környék, sőt az egész ország is. Nincs is olyan mozgalmas vásár az egész országban, mint Debrecenben. Az ideai nyári vásár, az u. n. Nagy Boldog Asszony napi vásár már tegnap kezdetét vette. A bőrvásár a vásártéren már megnyit. De a Széchényi utcán is megkezdették a sátorépítéseket. Egy-két nap múlva vásári élénk hangulatban lesz a város, hogy aztán ismét jámbor nyári csendesség ülje uralmát a városban.

* **Megkezdődött a vadászat.** Augusztus elsejével a szárnyas vadakra fölszabadult a vadászat. S így fogolyra, fácánra szabad lőni s augusztus 15-től kezdve már a tapsifülesekre is rossz napok következnek, mert a nyulászás is kezdetét veszi. Vadászaink vármegyénk vadállományáról elég kedvezően nyilatkoznak. A foglyok igen jól teleltek ki s a költés a kedvezőtlen időjárás dacára sikerült. Nyul is több van, mint az előző években volt. Az őzek állománya is emelkedett. E szerint Nimród híveinek igen jó esztendejük lesz az idén s a Lankaszterek vigan szólhatnak.

* **Tűz.** Tegnap este fél 9 óra tájt özv. Lichtschein Menyhértnek Hatvan utcai 25 számú házában középső épülete kigyuladt. A tüzet a kistoronyőr jelezte először a tűzoltó laktanyára még pedig tévesen amennyiben a cserépes utcát jelölte meg a tűz színhelyének, minek folytán a tűzörség a nagymester és cserépes utcán át mehetett csak a helyszínére. A tűzoltóság mindenekelőtt a tűz tovább terjedését igyekezett megakadályozni a mennyeiben a tűz már áterjedt az épület utcai részre is, s miután ez sikerült az égő épület tüzet mintegy háromnegyed órai munka után eloltotta az oltás alatt megsérült Cziba Sándor tűzoltó, kinek egy égő gerenda arcára esett, és Debreceni János tűzoltó kinek egy szeg szurta át a lábát, mindkét tűzoltót Dr. Derekassy István részesítette az első orvosi segélyben. Mint minden tüzesetnél ugy most is bebizonyult a nagy víz hiány, amennyiben a tűzoltók munkája gyakran fennakadt az által, hogy kellő mennyiségű víz nem volt rendelkezésre s a tűzoltó fogatok nem elegendők arra, hogy annyi vizet szállítsanak a mennyi a tűzfecskeendő folytonos működésére elegendő volna ugy, hogy egyedül a szél a csendes időnek köszönhető, hogy a tűz tovább nem terjedt. A tűznél néhány apróbb sérülés is történt még, a két tűzoltó megsebesülésen kívül, de ezek rögtön orvosi segélyben részesültek, de meg egyébként se voltak veszedelmesek.

* **Halálozások.** Tegnapról a következő haláleseti bejelentéseket kaptuk az anyakönyvi hivataltól: Szerdahelyi Pál róm. kath. 1 hónapos, Mayer Antal róm. kath. 3 napos, Fodor János ev. ref. két hetes, Bordás József róm. kath. 32 éves, Széll Balázs ev. ref. 67 éves.

* **Négyszáz ház lerombolása New-Yorkban.** New-Yorkból jelentik, hogy a 31-ik és 32-ik utcának nem kevesebb, mint négyszáz háza van most lerombolás alatt, hogy helyet adjanak annak a nagy méretű pályaudvarnak, amelyet e házak területén készülni építeni a Pennsylvania vasúttársaság. E házakban összesen 11,200 ember lakott s az épületek értéke 20 millió korona.

* **Az olasz özvegy királyné északi útja.** Kielből táviratozzák Margit olasz özvegy királyné tegnap este Kielbe érkezett. Hivatalos fogadtatás nem volt. A királynét, a ki mély gyászban volt, több kamarás és udvarhölgy kísérte. Megérkezése után a királyné azonnal a Jolantha nevű argol hajóra szállott, a melyen az északi fok felé folytatja útját.

* **Tűz Egyeken.** Egyeki tudósítónk jelenti, hogy Huszánk Pál ottani lakos háza leégett. A vizsgálat kiderítette, hogy a tüzet Huszánkknak 4 éves fia, József okozta. A gyermek ugyanis gyufával játszott és ettől gyulladt meg a ház, mely biztosítva volt.

* **A férj bosszúja.** Szanyi Péter egyeki lakost elhagyta a felesége és a rokonaihoz ment lakni. Ebbe az elhagyott férj sehogysem tudott belenyugodni és a hűtlen asszony ellen bosszút forralt. Tegnap éjjel egy revolverrel be is lőtt az asszony ablakán, de a golyó nem talált. A lövésre a házbeliek kiszaladtak és Szanyit alaposan elverték. A megérkezett csendőrök vették ki a megvert férjet a dühös rokonok kezéből. Szanyit a csendőrök átadták a járásbírósnak.

* **Talált pénztárca.** A Bethlen utca 69. sz. ház előtt tegnap egy bőr pénztárcaát találtak, melyben pénz is volt. A tárcát igazolt tulajdonosa átveheti a II. kerületi kapitányságnál (Piac-utca 5.)

* **Pénzkölcsönöket gyorsan kieszközö.** Rácz Béla bankirodája Debrecen. — 251 pénzüintézet közül a legjobb helyen. — Törlesztéses kölcsönöket 10—65 évre. Kisebbs követeléseket perenkívül beincassál s azokat 10 százalék díj levonása mellett azonnal leszámolja. *Információkat* a legmegbízhatóbban szerez be. Bővebbet az irodában Csapó u. 12.

* **Csáthy Ferencz** könyvkereskedésben II. Egyháztér 2. szám egy jó családból való négy középiskolát végzett tanuló gyakornoknak felvétetik. Ertekezhetni a könyvkereskedésben.

Az Arany Bika kávéházában ma este Rácz Károly zenekara játszik.

A vesztegetés.

Távirati tudósítás.

Budapest, aug 3.

Nemcsak a főváros minden körét, de az egész ország társadalmát is lázas érdeklődéssel tölti el, az oly hirhedté vált parlamenti vesztegetés szerföltt áldatlan ügye.

Ma mindenütt és szinte mindenki azzal foglalkozik, arról beszél.

Most pedig, hogy a parlamenti vizsgálat is már napok óta a legteljesebb érellyel és az ügy minden aprólékos részleteire nézve is folyik, szinte természetes, hogy az érdeklődés nemcsak magára a vesztegetésre, hanem az abban szerepelt, vagy az ügygyel kapcsolatba hozott egyének minden ide vonatkozó dolgaira is fokozottan kiterjedt.

A mai nap erre vonatkozó érdekebb eseményei egyébként a következők.

Merre jár Ritter Imre?

Ritter Imre a fővárosba érkezett értesülések szerint ma Aradon tartózkodott ottani rokonainál.

Délben **Ritter Imre** táviratot kapott Aradra, melyben gróf Szápáry László arra szólítja fel, hogy azonnal Fiuméba utazzék el.

Ritter Imre a távirat vétele után rögtön csomagolt s a legelső vonattal a gróf kívánsága szerint Aradról Fiuméba utazott el.

Dienes és Singer kigolyózása.

Tudvalevő, hogy a nagy és kinos meglepetést keltett vesztegetési dologban egyfőbb szerepe két fővárosi újságírónak, az immár Budapestről eltűnt **Dienes Márton** és **Singer Arthurnak** jutott.

A Budapesti Újságírók Egyesületéhez és az Otthon írók és művészek budapesti köréhez ma egy beadványt adtak be, melyben **Dienes Márton** és **Singer Arthurt**, mint a megnevezett egyletek tagjait az egyesületekből *kigolyózni* kérik.

A két egyesület válaszmánya már legközelebbi ülésében tárgyalásra fogja az indítványt kitűzni.

Az egyesületek válaszmányi ülése elé már is nagy érdeklődés mutatkozik a fővárosi írók és hirlapírók körében, hol az egész sajnálatos ügy külföldben is mindennapos és élénk viták tárgya.

TAVIRATOR.

A király hangulata.

Bécs, aug. 3. Itteni politikai körökben elterjedt hírek szerint Ó felségét

rendkívül kinosan érintette a megvesztegetés híre. Ő felsége nap-nap után részletes és kimerítő jelentést kap a parlamenti bizottság működéséről.

A pápa választás.

Róma, aug. 3. A Péter-téren mintegy kétezer ember várakozik, 11 óra 16 perckor láttak a Sietus-kápolna felett füstoszlopot föl szállani.

A Humbert per.

Páris, aug. 3. Humbertné asszony pörének tárgyalására 35 javára valló tanut, az ügyész pedig 50 terhelő tanut idézett meg. Azt hiszik, hogy a tárgyalás több mint 8 napot vesz igénybe.

Gabona tőzsde.

Budapest, augusztus 3. Buzakinálát és vértelkedv javult. Szilárd irányzat mellett 28,000 métermázsa került forgalomba 2 és fél közben 5 fillérrel drágább áron. Egyéb gabonanevek kedvezők. Idő szép,

Buza októberre	7.31-32
„ novembere	7.51-52
Rozs október	6.16-17
„ októberre	6.35-36
Zab októberre	5.29-30
„ novembere	6.24-25
Tengeri 1904. májusra	6.24-25
Tengeri júliusra	4.91-92
Repce	11.20-30

Regényesarnok.

A tejtetvér.

Második rész.

(Folytatás.)

Miután a bejáró tanulók ilyen értesüléseket kaptak, már eleve is bizonyos előítélettel néztek új társukra és nagyon örültek, mikor kiderült, hogy osztályosok és hogy legutolsó az osztályban.

Ez még inkább arra ösztökölte őket, az új pajtást ugrassák. Fel is tették magukban, hogy az előadás végével a kis Louéssart — gyerekekkel alaposan elbánnak.

Mihelyt a toronyóra négyet ütött, az előadás véget jelentve, a bejáró tanulók mind a kapualjába tódultak. Alighogy Savinien átlépte a tanterem küszöbét, vad indiánustáncot kezdtek jární körürotte.

Savinien eleinte rémülten nézte a a toporzékolásukat és nem tudta, bszankodják e vagy nevéssen, midőn egyszerre az egyik fiu belemarkolt matröz zubonyába, lekapta sapkáját és össze gyürve feldobta a levegőbe.

— Nemes ifjúrám, de szép zubbo nyod van. Talán azért csipted úgy ki magadat, mert V. Henrikhez még látogatába?

— Ha már ilyen vadonat új nad rágja van, — kiállított egy másik fiu — nadrágöljük is el alaposan.

Az elnadrágolás a nebulók nyelvén persze azt jelenté, hogy a nadrág viselő jét sürün és helyesen alkalmazott hatal mas ökölesapásokkal ütlegeljék.

Savinien ugyan nem értette meg ezt a képes beszédet de sejtette, hogy boszantani és ingerelni akarják. Vissza lökte a támadóját és morogta:

— Nem hagyok békében?

Folyt.) köv.)

Magyar királyi államvasutak

92718-903 számhoz.

„A“

Pályázati hirdetmény

Az alulírott Igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére 1904. évi Január hó 1-től 1904 évi December hó végeig denaturált borszeszből felmerülő szükségletének szállítását, mely egy évre mintegy 600 hektoliterrel van előirányozva, biztosítani kívánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

Az erre vonatkozó jegyzék, mely egyszersmind ajánlat mintául szolgál, valamint a szállításra vonatkozó részletes módozatok valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag és leltár — beszerzési (A III.) szakosztályánál (Budapest, VI. Andrassy ut 73 sz. II. emelet 46 ajtó szám) ingyen kaphatók.

A szabályszerűen kiállított egy koronás m. kir. okmánybéllyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb f. évi augusztus hó 28-iki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában átadandók illetőleg posta útján oda küldendők és a boríték ezen külcimmel látandó el: „Ajánlat denaturált borszesz szállítására 92718-903 számhoz.“

Bánatpénzül az ajánlt borszesz egy évi értékének 5 százaléka készpénzben vagy állami letétekre alkalmas értékpapirokban legkésőbb f. évi Augusztus hó 27-iki déli 12 óráig a magy. kir. államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Bánatpénz nélküli, vagy később benyújtott ajánlatok, valamint olyanok, melyek nem pontosan és a részletes módozatok betartása mellett állítatnak ki, figyelembe vételre nem számíthatnak.

Budapest, 1903. július hóban

Az igazgatóság.

(Utánnomás nem díjazatik.)

Gépolaj-forrás

megeredt, kilónként 12 kr.-tól feljeb

Neumann Nándor

olaj-, festék-, és szénkereskedésében
Hatvan-utca 5. Telefon 203.

A legjobb arcz-szépítő szer a

SERAIL-ARCZKENŐCS,

mely az arczot tisztítja, fehériti és bársony puhává teszi.

Minden ártalmas alkotrészt nélkül!

Serail-szappan. } Kitűnő toillet szappanok a
Epe-szappan. } o kenőcs használatához o

Serail-crème. nappali használatra. =

Serail-puder. Kiváló finom arczpor háromszinben, fehér, rózsza és crème 1 doboz ára 1 korona.

Serail-szájviz. A legjobb szájviz.

Főraktár: **Dr. Rothschnek V. Emil, Mihalovits Jenő, Tóth Béla, Füleky Pál, Muraközy László Balázs Ödön** gyógyszerész uraknál, valamint **Jósa és Jóna** urak drogueriájában.

Kapható továbbá a készítőnél: **ROZSNYAI MATYÁS** gyógyszerészertárában

Aradon, szabadságtér, valamint minden más gyógyszerészertárban.

BIOSKOP

ORIÁSI KINEMATOGRAPH.

Debreczen — Vásártér.

A nagyhőség miatt mindennap 7 órakor kezdődik a műsor!

Mai műsor:

1. Egy bur kém kivégzése
 2. Átváltozó táncos
 3. Fiu uszoda
 4. Egy vonat megérkezése
 5. Látogatás Mefistónál
 6. Cagliostro varázstükör (szin)
 7. A nő hatalma
 8. A makrancos ló
 9. Karácsonyi álom, 20 képben 200 méter hosszú
 10. Bicikli verseny Bécs és Berlin közt
 11. Nyugtalan éj
 12. Fegyverfogás
 13. Hare a poloskakkal
 14. Sirás és nevetés.
- A n. é. közönség szives pártfogását kéri:

Narten György.

Zsákok

Legjobb és legolesőbb bevásárlási forrás új és használt

zsákoknak

és minden fajta vízhatlan ponyváknak

Winkler Zsigmondnál

Budapest, VII., Nyár-utca 23.

Rohitsi 'Tempelforrás' viz

borral vegyítve

rendkívül frissít és egészséges.

Főraktár: **Hoffman Józsefnél**
Budapest, Bathory-u. 8.

Egy tégely ára 1 kor. 40 fillér

Egy kis tégely ára 70 fillér

Csáthy Ferenc

— könyv-papír és zeneműkereskedő, —
Debrecen II. Egyháztér 2. sz. a nagy-
templomnál, ajánlja a t. szülék és nemes
tanuló ifjuság szíves figyelmébe a nagy
szünidőre

10000 kötetből álló

magyar és német kölesönkönyvtárát.

— Bővebb felvilágosítást nyújt a
kölesönkönyvtárjegyzék. —

Horváth András

szoba- és templom festő.
Debrecen, Piacz utca 21. sz. alatt.
(A Tisza-palota átellenében.)

Elvállal mindenféle szobafestése-
ket, tapetirozásokat, templomok
festését, oltárok és szószékek ara-
nyozását művészies kivitelben.

☐☐☐ Egy jó régi házi szer, ☐☐☐

a melynek egy családban sem szabad hiányozni, ez az általánosan ismeretes
Hesz Ernő-féle Eucalyptus,

tiszta, 12 év óta Ausztraliából szállított termény. Németországba és Osztrák
Magyarországban törvényesen védve. Egy üveg ára 1 kor. 50 fil., mely soká
tart, mindenki megszerezheti egészségének vissza állítására s más betegségre
elkerülése végett.

Több mint 1500 hála köszönet

érkezett be: fogtörés, hát-, mell-, nyak fájdalmak, zsába, nehézlégzés, nátha,
fejfájás, belső nemes testrészek fájdalmi, régi sebek, bőrbetegségekről.

Senki el ne mulassza, a fontos könyvet, melyben az Eucalyptus-ké
szülékek leírva vannak, valamint azoknak hatása a fentemlített betegsé-
gekről, magának megrendelni. A szenvedők érdekében a könyvet minden
kinek ingyen megküldöm, ebben egész serege van az elismeréseknek a meg-
gyógyultak részéről.

Klingenthal (Szászországban).

Hesz Ernő

Eucalyptus-szállító.

— Vigyázzunk a védjegyre. —

Kapható: Rothschnek V. Emil, Mihalovits István, Tóth Béla, Szilcz
F. utca gyógyszerészeknél Debrecenben.

Székelgyöföldi elsőrangú természetes alkalikus sós savanyúvíz.

A „Málnási Mária Forrás”

kiváló köptető és étvágyemelő szer.

Javasolva:

a torok, gége, légcső heveny és idült hurutjainál, a
tüdőtuberculosis minden stadiumában, a gyomor és
bélhuzam hurutos bántalmainál, vérszegénységnél,
köszvény és izom csuznál.

Kapható:

Minden gyógyszertárban, drogueriában és
. fűszerkereskedésben

Kutkezelőség: **Brassó.**

A magyar kir. belügy Miniszter ur 36890/1902. számú
rendeletével a Málnási Mária Forrás számára a gyógy-
forrás elnevezést engedélyezte.

A külföldi Sellers, Gleichenberg, Emsi drágább
vizeket bizonylatok szerint jóval felülmúlja. —
Tisztán, telényi borral, tejjel összeöntve iható.